

Ikääntyneiden palvelut Ta 2024

Mikko Korhonen
Toimialajohtaja

ISO KUVA

Talous ja henkilöstöpula ovat keskeisimmät syyt muutokselle
→ **Nykyrakenne ei ole enää mahdollinen**

- Tavoitteena on **kevyt, avohoitopainotteinen ja digitalisaatiota hyödyntävä palvelujärjestelmä.**
 - Kevyemmissä palveluissa asiakkaiden ja heidän lähiympäristön vastuu korostuu.
 - Integraatiotarkastelun (palvelujärjestelmä) keskiössä määritellään ja optimoidaan toimialojen väliset rajapinnat.
-
- **Keskeistä** on tunnistaa **toimintakykyä parantavat ja kuntouttavat toimintamallit.**
 - **Keskeinen onnistumisen edellytys on hoivan määrän vähentäminen.**
 - Ennalta ehkäisevät näkökulmat tarvitsevat erityishuomiointia yli toimialarajojen.

Nykyrakenne ei mahdollinen

Kuntoutus !

Hoivan tarve pienemmäksi!

Odotus ja jonotus pois

toiminatakyvyn menetys

Tilanne kuva nyt

Asuminen

OMA TUOTANTO 38 Paikka suljettuna henkilökunta vajeen takia
kotihoitossa jatkuva haaste miten saadaan uusia asiakkaita otettua

⇒ Nykymalli tuo jonoa ja odotusta

⇒ Joko tämä ratkeaa hallitusti rohkealla otteen kehittyen ja muuttuen

⇒ Tai tyydytään tähän hoivan määrän kehitykseen ja muutos kriisin kautta

⇒ Johon ei kuitenkaan pysytä vastaamaan antamalla hoivaa

⇒ Tilanne edelleen hankaloituu

DIGITAALISUUTTA, ONKO SITÄ?

Digitaaliset palvelumuodot ovat keskeisiä kehityskohteita ikääntyneiden palvelustrategiassa.

1) Etähoiva

- Nyt 5,8% → tavoite 20% v. 2025 loppuun mennessä, mikä tarkoittaa 10% asiakaskäynneistä

2) SoteTike (=Ikääntyneiden turvahälytysten vastaanotto ja työnjako)

- Nyt Kuopiossa ja Siilinjärvellä → HVA laajukseksi v. 2025 loppuun mennessä
- Sähköinen ovenavauspalvelu → HVA laajukseksi toimintamalliksi v. 2025 loppuun mennessä

3) Lääkeautomaatit

- Nyt 400kpl → tavoite 800kpl v. 2024 loppuun mennessä

4) Etävastaanotot

5) Neuvonnan chat

6) Etäkuntoutus

7) Etäpäivätoiminta

TALOUSARVIOSSA HUOMIOIDUT MENOPAINEEET

Kun talousarvion lähtökohta vastaa tämän vuoden menoennustetta, kaikki ne kulut, jotka ovat osavuotisia eli syntyneet vuoden 2023 aikana ja jatkuvat vuodelle 2024, aiheuttavat rahoituksellisen vajeen.

- Asumisen mitoitus 5,2 m€
- Palkat hoitajamitoitus alkuvuoden 2023 osalta ja vuoden 2024 korotusvaraus 8,3m€
- Lääkerobotit ja järjestämismäärärahan mukaiset puuttuvat palvelut 0,5m€
- Asumisen hinnankorotus esitykset 3.6m€
- Sijaismäärärahan vähennys 3.3 m€

→ Em. kokonaisuuksista syntyy noin 21m€ sopeutuspaine, mikäli sidosyksikköjen osalta sopimusneuvotteluissa yhdessä omistajaohjauksen kanssa ei pysytä nykyisessä kustannustasossa, toimialan sopeuttamistarve kasvaa edelleen

→ Työpöydällä sopeutustarve 35m€

Ikääntyneiden palvelujen sopeutustoimien vaikutukset - sopeutettu 21 milj. €

Sopeuttamistoimilla tavoitellaan palvelurakenteen keventämistä ja ennakoivien palvelujen vahvistamista

Ympäri vuorokautisen asumispalvelun ja laitoshoidon asumispaikkamäärä vähenee **300 paikkaa** (10milj.+1,5milj.)

→ Tuottavuuden parantaminen (hoitovuorokausihinta), asumispalvelun myöntämisperusteiden kiristäminen ja vaihtoehtoisten hoivapalvelujen järjestäminen

Kotihoidon tuntimäärän vähentäminen, 150 htv, (7 milj.+1,5 milj.)

→ Tuottavuuden parantaminen (asiakastyön tuntihinta), myöntämisperusteiden kiristäminen ja vaihtoehtoisen hoivan ja hoidon järjestäminen

Omaishoidon peittävyys pienentäminen, (1 milj.)

→ Myöntämisperusteiden kiristäminen ja toisaalta omaishoitajaksojen pidentäminen, HOP-keskus

MITEN PALVELURAKENTEEN KEVENTÄMINEN TOTEUTETAAN:

- Vahvistetaan ennaltaehkäiseviä toimia → Neuvonta ja yhteistyö 3.sektorin kanssa (esim. etsivä vanhustyö, järjestöjen rooli ikäihmisen arjen tukena)
- Asiakasohjauksen kehittäminen asiakaslähtöisesti (TuTa)
- Geriatrisen poliklinikan ja matalan kynnyksen kohtaamispaikkojen valmistelu. Otetaan mukaan Hyte ja 3.sektori (TuTa)
- Kotiutusyksikön käynnistäminen ja integrointi osaksi akuutisti sairaan ikäihmisen palvelukokonaisuutta
- Teknologia-avusteisten palvelujen peittävyys kasvattaminen: lääkeautomaatit, etähoiva, alueen yhteinen turvahälytyskeskus
- Kotikuntoutus, suu-terveyden ja ravitsemuksen arviointi ja hoito
- Yhteisöllinen asuminen x paikkaa, perhehoidon vahvistaminen

RISKI 1: Palvelujen karsiminen tapahtuu nopeammin kuin ennaltaehkäisevien ja korvaavien toimien toimeenpano ja vaikutukset

→ Asiakkaille palvelun järjestymisen odottamista kotona tai sairaalassa ja tarkoituksenmukaisen tuen viivästymistä.
→ Sairaalapaikkojen käyttö odottamiseen tarkoittaa päivystyksen ja sairaalatoimien ruuhkautumista ja kykyä vastata sairaalapalvelujen tarpeeseen

RISKI 2: Mikäli sopeuttamista ei toteuteta synkronoidusti yleisten palvelujen vuodeosastohoidon keventämisen ja siihen liittyvän kotisairaala- ja tuetun kotiutustoiminnan kanssa
→ Toimenpiteitä ei voida toteuttaa.

TALOUSARVION SISÄISET SIIRROT

- Keskitetystä henkilöstöpalvelusta siirrettiin toimialan raamiin **31 341 981 €**
- Vuoden 2023 arvioitu meno **34 686 775 €**, josta syntyy **3,3 m€ sopeutustarve** (vuoden 2023 toiminnan tasoon)
- Tietohallinnosta siirtyi kustannuksia toimialalle, siirtyvät kustannukset huomioitiin raamissa

Tulot

- Katetasolla toimialan tilannetta voidaan parantaa kiinnittämällä huomiota ja tukemalla asiakkaita hakemaan heille kuuluvia etuisuuksia. **Asiakkaiden tulopohjan vahvistuminen** vahvistaa myös hyvinvointialueen tulokertymää.
- **Asukasvuokrien ajantasaisuus** = kustannusvastaavuus

SOPEUTUSTOIMET 21M€

Vaikutetaan asiakasmääriin kaikissa palveluissa:

- Kevyissä palvelutarpeissa oma vastuu korostuu edelleen.
- Vahvistetaan kotihoidon kyvykkyyttä hoitaa vaativia asiakkuuksia.
- Omaishoidon kohdentaminen ja perhehoidon vahvistaminen.
 - Kevyiden palvelutarpeiden sijaan tukemaan vaativampia asiakkuuksia.

Vaikutetaan asiakastunnin ja asumispalvelujen hoitovuorokauden hintaan:

- Vakituisten henkilökunnan ja sijaiskäytön vahvistamisella.
 - Vähennetään vuokratyötä ja ostopalveluja.
 - Hyödynnetään teknologiaa – virtuaalihoito, lääkerobotit, SoteTike, etävastaanotot.
 - Sairauslomien vähentämistavoite, resurssipoolien käyttö.

Asiakasohjauksen reformi ja RAI:n hyödyntäminen asiakasohjauksessa:

- Ennakoivien ja ennaltaehkäisevien palvelujen vahvistaminen ja kumppanuus 3.sektorin ja muiden toimijoiden kanssa
- RAI:n hyödyntäminen palvelutarpeen arvioinnissa. Asiakasajan arviointi.
- Kriteerien mukainen palveluihin ohjautuminen.

OMAISHOITO

- Ei huomiota ikääntymisen aiheuttamaan tarpeen kasvuun
- Kohdennetaan uudelleen ja leikataan tämän vuoden ennusteen mukaisesta toteumasta
- **1.0M€ (noin 9%)**
- Uudet kriteerit, RAI:n rooli

KOTIIN VIETÄVÄT PALVELUT, SISÄLTÄEN YHTEISÖLLISEN ASUMISEN

- Ei huomiota ikääntymisen aiheuttamaan tarpeen kasvuun
- tuottavuuden parantaminen > asiakastyön tuntihinta
- Vähennetään asiakkuuksia ja asiakastunteja noin 8300 h/kk hyödyntäen
 - teknologiaa, kuten lääkeautomaatit
 - uusia palvelukriteerejä, RAI:n mahdollisuuksia asiakasajan tarkastelussa
- Resurssipoolin käyttöönotto
- **7M€**

SOPEUTTAMINEN KÄYTÄNNÖSSÄ

YMPÄRIVUOROKAUTINEN ASUMINEN

- Ei huomiota ikääntymisen aiheuttamaan tarpeen kasvuun
- tuottavuuden parantaminen > hoitovuorokauden hinta
- Vähennetään noin 300 asiakaspaikkaa (ostot + omatuotanto)
- Luovutaan laitoshoidosta, arvioidaan mahdollisuudet luopua oman tuotannon toiminnallisesti kalliista yksiköistä tai yksiköistä joiden toiminta on uhattuna rekrytointihaasteiden takia
- 10M€**

PALVELUOSTOJEN VUOKRATYÖVOIMAN JA SIJAIKÄYTÖN VÄHENTÄMINEN

- keskeistä on hallita työn hintaa ja vähentää poissaoloja
- yhteistyö pelastuslaitoksen kanssa
- 3M€**

Asumispalvelut sopeutus oman tuotannon paikoista 1/2

Laitoshoito	Suljettavat Paikat	Säästö/ paikkamäärä	€ Sopeutus/TA24	Valmisteluvastuu	Työsuunnitelma	Aloitus/Valmis
Harjula/Kuopio vaihtoehto 1	50 (jää 22 paikkaa)	50%	1,8 milj	Reetta Kettunen, Tiina Oksman	Alustava suunnitelma on tehty	Paikkojen vähennys aloitetaan luonnollisen poistuman kautta
Harjula/Kuopio, vaihtoehto 2	72	50%	2,5 milj.	Samat kuin ed.	Alustava suunnitelma on tehty	Paikkojen vähennys aloitetaan luonnollisen poistuman kautta
Ainola/Maaninka, vaihtoehto 1	12 (jää 12 paikkaa)	50%	0,6 milj.	Reetta Kettunen, Elisa Pajala	Alustava suunnitelma on tehty	Paikkojen vähennys aloitetaan luonnollisen poistuman kautta
Ainola/Maaninka, vaihtoehto 2	24	50%	1 milj.	Samat kuin ed.	Alustava suunnitelma on tehty	Paikkojen vähennys aloitetaan luonnollisen poistuman kautta
Joenranta/Suonenjoki	5	100%	0,25 milj.	Reetta Kettunen, Minna Leskinen	Suunnitelma tehty	1/2024

Asumispalvelut sopeutus oman tuotannon paikoista 2/2

Ympäri vuorokautinen palveluasuminen	Suljettavat paikat	Säästö/ paikkamäärä	€ Sopeutus/TA24	Valmistelu- vastuu	Työsuunnitelma	Aloitus/Valmis
Kiuruveden/Veikkola	4	100%	0,17 milj.	Reetta Kettunen, Jaana Hyttinen	Suunnitelma tehty	1/2024
Kiuruvesi/Virranranta	1	100%	0,04 milj,	Samat kuin ed.	Suunnitelma tehty	1/2024
Nilsinä/Iltatuuli 2	17	50%	0,5 milj.	Reetta Kettunen, Elisa Pajala	Alustavaa suunnitelma tehty	Paikkojen vähennys aloitetaan luonnollisen poistuman kautta
Pielavesi/Ilonakoti	10	100%	0,54 milj.	Reetta Kettunen, Minna Leskinen	Suunnitelma tehty	Lyhytaikaishoidon yksikkö alasajetaan, 6 lyhytaikaista paikkaa siirretään Pielakotiin, vaatii ARA:lta muutoslunan. Siirto valmis 2/2024
Juankoski/livola	6	100%	0,1 milj.	Reetta Kettunen, Tiina Oksman	Asiakasmäärä on jo vähennetty	Paikat jo vähennetty, tarvitaan päätös, että paikat vähennetään pysyvästi
KAIKKI YHTEENSÄ	108/132		4 milj./ 5,1 milj.			

SOPEUTUS SUHTEESSA PALVELUSTRATEGIAAN

Ympäri vuorokautisen hoivan peittävyys laskun osalta sopeutus on strategian mukainen.

- Kevyempien palvelujen eli omaishoidon ja kotiin vietävien palvelujen osalta sopeutuksessa palvelujen saatavuus kiristyy verrattuna aiempaan palvelustrategiseen valintaan.

Käytännössä palvelujen piiriin pääsemisen kynnystä nostetaan omaishoidossa, kotihoidossa ja ympärivuorokautisessa asumisessa. Asiakkaiden oma lähiympäristön ja omaisten rooli ikäihmisten tukena korostuu.

On syytä tunnistaa se, että keskeinen ajuri palvelurakennemuutokselle on jo nyt toimintaan vaikuttava työvoimavaje. Vajeen ennakoitaan edelleen hankaloituvan. Näin ollen tosiasiallisesti on syytä varautua siihen, että työvoimavaje on talouttakin vahvempi muutostekijä, jonka hallitsemiseksi rakenteita ja niiden työvoimavaltaisuutta on edelleen syytä keventää.

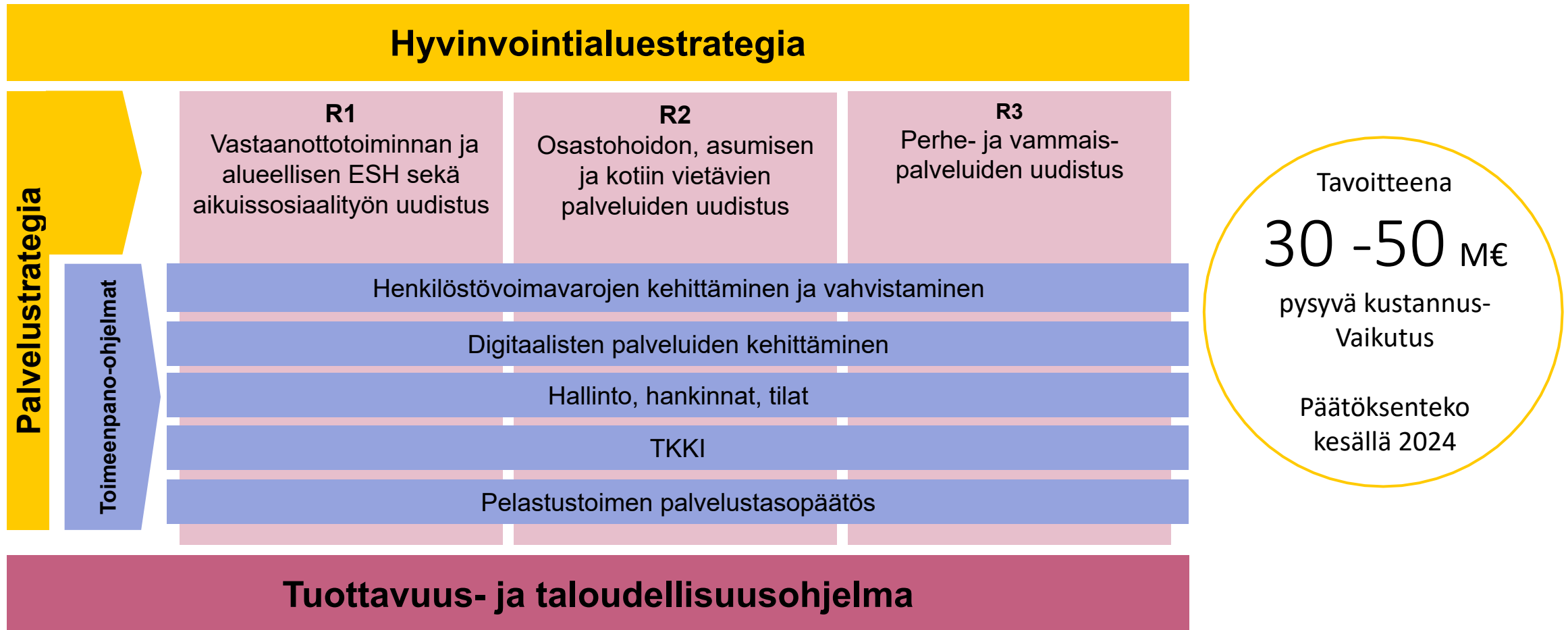
TALOUSARVION TOTEUTTAMISEN REUNAEDDOT

Toimialojen ollessa riippuvuussuhteessa toisiinsa on jonojen hallinta ikääntyneiden palveluissa keskeinen onnistumisen edellytys yleisten palvelujen toiminnassa. Mikäli ikääntyneiden palveluiden sopeuttamistoimenpiteet aiheuttavat lisääntyvää palvelujen odottamista osasto-olosuhteissa on se hyvinvointialueen **kokonaistalouden** kannalta epätarkoituksenmukaista ja kestäväntöntä. Näin ollen ikääntyneiden rakenemuutosta voidaan tehdä sillä muutosvauhdilla millä kokonaistalouden etu tulee turvattua.

Keskeinen toimialat ylittävä tavoite on **vaikuttaa hoivan tarpeeseen** mikä tarkoittaa käytännössä toimialat ylittäen toimintakyvyn ylläpitoon ennaltaehkäisyä ja kuntoutumisen erityishuomiointia. Hoivan tarpeen pysyvä vähenemien on välttämätön edellytys ja kehityskulku joka mahdollista rakenteen keventymisen tavoitteen mukaisesti.

Myös **lainsäädännön** näkökulmasta sosiaalipalvelujen järjestämisen määräajat antavat omat reunaehdonsa palvelujen sopeuttamisvauhdille.

UUDISTUMISEN OHJELMAKOKONAISUUS

Tuottavuus- ja taloudellisuusohjelman toimeenpano

Asiakasohjaus

Työprosessien yhtenäistäminen

Ammattilaisten välisen työnjaon selkeyttäminen

Vastuunjako yhdyspintojen kanssa

Gerontologinen sosiaalityö ja -ohjaus

Geriatrinen poliklinikka

Muistipoliklinikka-toiminnasta geriatriseksi poliklinikaksi

Kotiin annettavat palvelut

Kotikuntoutus, arviointijaksot, vajaaravitsemuksen tunnistaminen, suun terveyden arviointi

Digitaalisten palvelujen laajentaminen

Asumispalvelut

Yhteisöllisen asumisen kehittäminen

Lyhytaikaishoidon yhtenäistäminen

Yhteistyössä yleisten palveluiden kanssa

Akuutisti sairaan iäkkään palvelukokonaisuus

Kotisairaala

Kotiutusyksikkö

”

KIITOS!

Asuminen vastaesitys/ei hyväksyntä

Perusteet

johtaa hoitojonoihin odottamiseen ja jonottamiseen ja kotiutumisen

viivästymiseen jne

Vastaus On huomioitu

ta esityksen perusteluissa kts seuraava dia

edelleen on todettu että em reunaehdot asettavat merkittävän riskin ta

toteutumiselle

Rakenne on kansallisestikin arvioituna raskas (toimenpiteitä vaativa)

Toimenpiteet toimialojen rajapinnalla

iäkkään sairaan hoitoketjuhanke työ käynnissä

kotiutusyksikkö 1m€ rahoitus on hankkeella käynnistyy piakkoin

Kotisairaalan selvitystyö

ml pela yhteistyö

TALOUSARVION TOTEUTTAMISEN REUNAEDDOT

Toimialojen ollessa riippuvuussuhteessa toisiinsa on jonojen hallinta ikääntyneiden palveluissa keskeinen onnistumisen edellytys yleisten palvelujen toiminnassa. Mikäli ikääntyneiden palveluiden sopeuttamistoimenpiteet aiheuttavat lisääntyvää palvelujen odottamista osasto-olosuhteissa on se hyvinvointialueen **kokonaistalouden** kannalta epätarkoituksenmukaista ja kestäväntöntä. Näin ollen ikääntyneiden rakenemuutosta voidaan tehdä sillä muutosvauhdilla millä kokonaistalouden etu tulee turvattua.

Keskeinen toimialat ylittävä tavoite on **vaikuttaa hoivan tarpeeseen** mikä tarkoittaa käytännössä toimialat ylittäen toimintakyvyn ylläpitoon ennaltaehkäisyä ja kuntoutumisen erityishuomiointia. Hoivan tarpeen pysyvä vähenemien on välttämätön edellytys ja kehityskulku joka mahdollista rakenteen keventymisen tavoitteen mukaisesti.

Myös **lainsäädännön** näkökulmasta sosiaalipalvelujen järjestämisen määräajat antavat omat reunaehdonsa palvelujen sopeuttamisvauhdille.

Omaishoito vastaesitys/ ei hyväksytä

Perustelut

omaishoitajien työ on sitovaa ja vaativaa ympärivuorokautista

⇒ Leikkaukset voi johtaa päivystyksen tai raskaanpien hoivapalvelujen käyttöön

⇒ Paine hoiva paikoille kasvaa

Riskien hallinta asiassa

- On yhteinen asia (yhdet myöntämisperusteet) perhe- ja vammaispalvelujen lautakunnan kanssa

=> heidän lautakunta on hyväksynyt osaltaan (kuljetaan yhtä jalkaa)

⇒ Näkymä että HVa:lle siirryttäessä on niemen omaan alimpaan tukiluokkaan pääsy helpottui vrt Kuopio ja Siilinjärvi aiemmat käytännöt

⇒ Omaishoidon asiakkaiden toimintakyky esim. verrattuna Päijät- Häme (maple5) kevyempi

⇒ Uusissa palvelukriteereissä huomio nimen omaan kevyen pään keventämiseen

=> Esitettyjen riskien realisoitumisen riski pieni

Palvelukriteerit tulee päätettäväksi erikseen

Kotiin annettavat palvelut/ ei hyväksytä

Perustelut

- Riski että heikkokuntoisten ikääntyvien määrä kasvaa jotka eivät ole palvelujen piirissä
- Ensihoito ja päivystys palveluja tarvitaan lisääntyvästi
- Väheneekö kuntouttava hoito

Riskien hallinta asiassa

- Uusien asiakkuuksien osalta on kyse on nimen omaan kotikuntoutuksen vahvistamisesta ja kuntoutumisesta pois palvelujen piiristä.
 - **Kuntoutus toimintamalina kehittyy ja kasvaa (ARVI)**
- Pääpaino ei ole kriteerien tarkastamisessa vaan
 - Asiakasajan uudelleen kohdentamisessa , Nyt asiakasaikaa annetaan suhteessa verrokkeihin enemmän suhteessa toimintakykyyn
 - Teknologina hyödyntämisessä (virtuaalihoiva, lääkerobotit sotetike skaalaus sähköinen oven avaus..)

Ennakoivat toimenpiteet

muisti pkl toiminnasta=>geriatriseen poliklinikkatoimintaa ja sotekeskustoimina yhdyspinna rakentaminen
ennalta ehkäisyn toimenpiteet verkostoissa

Vaihtoehtoesityksen näkökulmat

Ostopalveluna vuokratyövoiman ja sijaiskäytön vähentäminen

Tuetaan

Kommentit

Onnistumisen keskiössä lähijohto ja heidän työpöytä ja sen hallinta

=>tiimien toiminta

pela yhteistyö huomioidaan

Raamin kohdentuminen

Ikääntyneiden toimiala sai suhteessa enemmän

Ahdasta on kaikilla

Raami on Aluehallituksen esittämä

=> tulkinta

aluehallitus jatko käsittelee ja kohdentaa harkintansa mukaan uudelleen kun
on näkemys kokonaisuudesta